

## Komission tiedonanto: Euroopan teknologisesta suvereniteetista ja siihen liittyvä EU:n avoimen lähdekoodin strategia

*Suomen Kuntaliitto on valtakunnallinen järjestö, jonka jäseniä ovat kaikki Suomen 308 kuntaa ja kaupunkia. Suomen kunnilla on laajat vastuut julkisista peruspalveluista, kuten koulutuksesta, työllisyydestä ja elinkeinojen kehittämisestä, ympäristöasioista sekä teknisestä infrastruktuurista*

EU Komissio esittää monitahoisen ja kattavan strategian teknologisen suvereniteetin saavuttamiseksi. Strategiaan sisältyy aloitteita, jotka liittyvät toisiinsa ja vahvistavat toisiaan arvoketjun kaikissa vaiheissa siruista infrastruktuuriin, ohjelmistoihin, pilvipalveluihin ja tekoälyyn, ja se on synergiassa aiempien ja käynnissä olevien aloitteiden, kuten tekoälytehtaiden ja tekoälyn gigatehtaiden, kanssa. Tämä näkyy neljässä aloitteessa: Sirusäädös 2.0, Pilvi- ja tekoälyn kehittämisestä koskeva säädös (CADA), Energia-alan digitalisaatiota ja tekoälyä koskeva strateginen etenemissuunnitelma sekä EU:n avoimen lähdekoodin strategia riippuvuuksien vähentämiseksi koko teknologiakentässä.) **Keskitymme positiopaperissa EU:n avoimen lähdekoodin strategiaan.**

### EU:n avoimen lähdekoodin strategia

Kuntaliitto pitää tervetulleena EU:n avoimen lähdekoodin strategiaa, mutta samalla huomauttaa, että kokonaisuutena se vaikuttaa edelleen jossain määrin puutteelliselta avoimen lähdekoodin käytännön edellytysten osalta. Erityisesti **hallintomalleja, niiden edellyttämiä rakenteita sekä pitkäaikaista resursointia ei käsitellä riittävän kattavasti.** Vaikka strategiassa tunnistetaan, ettei avoin lähdekoodi ole ”ilmaista”, siinä kiinnitetään vähemmän huomiota siihen, että **toimiva avoimen lähdekoodin ekosysteemi edellyttää järjestelmällistä hallintaa, luotettavia toimijoita ja jatkuvaa rahoitusta.**

Avoimen lähdekoodin kehittäminen perustuu usein yhteisölähtöiseen malliin, mutta kriittisiä julkishallinnon toimintoja tukevat järjestelmät eivät voi nojata kevyisiin tai epämuodollisiin rakenteisiin. Kuntaliitto painottaa, että **viranomaisilla tulee olla sitä varten selkeät ja yhteiset kehittämis- ja ylläpitomallit, joissa omistajuus, päätösvalta ja vastuut on määritelty tarkasti.** Julkishallinnon keskeisten järjestelmien strategisen ohjauksen, kokonaisvastuun sekä kehittämisen ja ylläpidon hallinnan on säilyttävä julkisen hallinnon toimijoilla.



Jaana Jormanainen, Elisa Kettunen

diaarinro

Kuntaliitto muistuttaa, että tämän lisäksi avoimen lähdekoodin käytön laajenemiseen vaikuttavat merkittävästi muut julkisen vallan toimet, erityisesti hankintakäytännöt ja sääntely. Nykyiset toimintamallit voivat joko mahdollistaa tai estää yhteiskehittämiseen perustuvien ratkaisujen syntymistä.

Avoimen lähdekoodin kehittämisessä tulisi myös välttää hajanaista etenemistä eri suuntiin. Kuntaliitto painottaa, että sen sijaan **on tärkeää tunnistaa ne osa-alueet, joilla avoimet ratkaisut tuottavat suurimmat hyödyt**. Tämä liittyy läheisesti markkinatilanteen arviointiin: siihen, onko kyseisellä alueella toimivaa kilpailua ja elinkelpoisia vaihtoehtoja vai onko kyse esimerkiksi markkinapuutteesta, monopolista tai ratkaisujen puutteesta. Joissakin tapauksissa tarkoituksenmukaiseksi tavoitteeksi voi nousta toimittajariippuvuuden määrätietoinen vähentäminen ja mahdollisuuksien mukaan täydellinen toimittajariippumattomuus siten, että **palvelukokonaisuuden koodi ja sen hallinta säilyvät julkisen sektorin omissa käsissä**. Tällainen priorisointi ei kuitenkaan täysin vastaa digitaalisen suvereniteetin lähtökohtaa, jossa korostetaan riippuvuuksien vähentämistä myös tilanteissa, joissa markkinaehtoiset ratkaisut toimivat hyvin. Julkiselle sektorille asetettujen avoimen lähdekoodin vaatimusten ei tulisi rajoittaa toimintaa, vaan pikemminkin mahdollistaa sitä. EU-tasolta tuleva kehittämistyö ei usein pysy ketterän yksityisen kehityksen tahdissa.

**Kuntaliitto korostaa, että avoimen lähdekoodin vahvempi hyödyntäminen edellyttää selkeitä tukirakenteita ja toimivaa ekosysteemiä.** Keskeinen kysymys on, miten markkinaehtoiset toimijat saadaan mukaan tähän kokonaisuuteen. Ilman yritysten ja muiden ammattimaisten toimijoiden roolia ei synny riittävän skaalautuvia ja kestäviä ratkaisuja, jotka voisivat toimia uskottavina vaihtoehtoina laajasti käytetyille järjestelmille.

**Kuntaliitto esittää, että EU:**

- **varmistaa toimeenpanon** asettamalla välineille mitattavat tavoitteet, selkeät vastuut ja riittävän rahoituksen;
- **turvaa julkisen ostajan valinnanvapauden:** avoin lähdekoodi on vaihtoehto, ei pakollinen lähtökohta;
- **rakentaa markkinaehtoisen ekosysteemin** kytkemällä yritykset ja kolmannen sektorin kehittämiseen, ylläpitoon ja palvelutuotantoon;
- **selkeyttää avoimen lähdekoodin ohjelmatoimistojen tehtävät, paikallishallinnon tukirakenteet ja rahoituksen;**
- **priorisoi identiteettinhallinnan:** avoimet IdM-ratkaisut vahvistavat suvereniteettia ja helpottavat palvelujen vaihtamista.

